

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Bogdan Wysocki (spr.)

sędziowie: SA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

SA Jerzy Geisler

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2012 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) **sp. z o.o. z siedzibą w K.**

przeciwko 1) **Agencji Nieruchomości Rolnych w W.**, 2) (...) **sp. z o.o. z siedzibą w G.**

o umożliwienie korzystania z części nieruchomości przez czas oznaczony w przedmiocie wniosku powoda o udzielenie zabezpieczenia

na skutek zażalenia obu pozwanych

na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu Ośrodek Zamiejscowy w Lesznie

z dnia 15 października 2012 r. w sprawie o sygn. XIII C 795/12

postanawia:

1. **oddalić zażalenia,**

2. **rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawić orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.**

SSA B. Wysocki SSA J. Geisler SSA M. Mazurkiewicz-Talaga

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy na czas trwania postępowania udzielił powodowi zabezpieczenia w ten sposób, że zezwolił powodowi na przeprowadzenie prac poszukiwawczych i rozpoznawczych polegających na wykonaniu, w układzie współrzędnych 1992, odwiertów geologicznych i pobraniu próbek (rdzenia) z następujących nieruchomości:

a) nieruchomości położonej w obrębie N., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w Gostyniu prowadzi księgę wieczystą nr (...) poprzez wejście na nią oraz przeprowadzenie prac poszukiwawczych i rozpoznawczych polegających na wykonaniu, w układzie współrzędnych 1992, odwiertów geologicznych i pobraniu próbek (rdzenia), tj.:

- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),53$ i $y = (...),84$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu, o długości 130 m i szerokości 3 m przez okres 10 dni oraz umieszczenie w wykonanym otworze piezometru, a także wykonanie w

odległości nie większej niż ok. 4 m od powyższego odwiertu dodatkowych dwóch odwiertów celem posadowienia w nich dwóch piezometrów,

- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),63$ i $y = (...),94$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 190 m i szerokości 3 m, przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),22$ i $y = (...),10$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 660 m i szerokości 3 m przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),56$ i $y = (...),72$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 30 m i szerokości 3 m przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),63$ i $y = (...),15$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 150 m i szerokości 3 m, przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),21$ i $y = (...),37$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 100 m i szerokości 3 m, przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),21$ i $y = (...),48$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 10 m i szerokości 3 m, przez okres 7 dni,

b) części nieruchomości położonej w obrębie G., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w Gostyniu prowadzi księgę wieczystą nr (...) poprzez wejście na nią oraz przeprowadzenie prac poszukiwawczych i rozpoznawczych polegających na wykonaniu, w układzie współrzędnych 1992, odwiertów geologicznych i pobraniu próbek (rdzenia), tj.:

- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),74$ i $y = (...),57$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 200 m i szerokości 3 m, przez okres 10 dni oraz umieszczenie w wykonanym otworze piezometru, a także wykonanie w odległości nie większej niż ok. 4 m od powyższego odwiertu dodatkowych dwóch odwiertów celem posadowienia w nich dwóch piezometrów,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),58$ i $y = (...),03$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 230 m i szerokości 3 m, przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),42$ i $y = (...),57$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 120 m i szerokości 3 m, przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych $x = (...),63$ i $y = (...),68$ na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m^2 oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu, o długości 190 m i szerokości 3 m, przez okres 10 dni oraz umieszczenie w wykonanym otworze piezometru, a także wykonanie w odległości nie większej niż ok. 4 m od powyższego odwiertu dodatkowych dwóch odwiertów celem posadowienia w nich dwóch piezometrów,

- odwiertu geologicznego nr (...)w miejscu o współrzędnych x= (...),31 i y= (...),48 na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m² oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 440 m i szerokości 3 m przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...) w miejscu o współrzędnych x= (...),21 i y= (...),59 na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m² oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 230 m i szerokości 3 m, przez okres 7 dni,
- odwiertu geologicznego nr (...)w miejscu o współrzędnych x= (...),31 i y= (...),58 na działce nr (...) - poprzez korzystanie z powierzchni 400 m² oraz pasa terenu stanowiącego dojazd do miejsca odwiertu o długości 150 m i szerokości 3 m, przez okres 7 dni.

W uzasadnieniu orzeczenia wskazano, że powód wystąpił przeciwko pozwanym z powództwem o umożliwienie korzystania z części nieruchomości przez czas oznaczony celem dokonania otworów wiertniczych zgodnie z udzieloną przez Ministra Środowiska koncesją do poszukiwania i rozpoznawania złoża węgla brunatnego w rejonie (...) i (...). Wraz z pozwem wniósł o udzielenie zabezpieczenia, w ten sposób, że zezwala powodowi na przeprowadzenie prac poszukiwawczych i rozpoznawczych polegających na wykonaniu, w układzie współrzędnych 1992, odwiertów geologicznych i pobraniu próbek (rdzenia) z nieruchomości wymienionych we wniosku. W uzasadnieniu wniosku powód wskazał, że zgodnie z udzieloną przez Ministra Sprawiedliwości koncesją Nr (...) /p z dnia 11 maja 2011 r. przysługuje mu uprawnienie do dokonania odwiertów na wyżej wskazanych nieruchomościach celem poszukiwania i rozpoznawania złóż węgla brunatnego w rejonie (...) i (...). Decyzją Ministra Środowiska z dnia 27 września 2011 r. wyżej wskazana koncesja została uchylona w części dotyczącej wykonania 52 otworów wiertniczych na działkach oznaczonych w tej decyzji. Wniosek powoda o udzielenie zabezpieczenia nie obejmuje nieruchomości wyłączonych na mocy Decyzji Ministra Środowiska z dnia 27 września 2011 r. Nieruchomości objęte wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia stanowią własność pozwanego ad. 1) Agencji Nieruchomości Rolnych, który to wydzierżawia je (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. - pozwany ad.2).

Powód prowadził wielomiesięczne rozmowy z pozwanymi celem uzyskania dostępu do nieruchomości i możliwości wykonania na nich otworów wiertniczych. Działania powoda okazały się jednak bezskuteczne.

Koncesja z dnia 11 maja 2011 r. udzielona została powodowi na okres 5 lat i w jej ramach powód ma zrealizować 255 odwiertów.

Powód zawarł w dniu 20 października 2011 r. umowę z (...) sp. z o.o. z siedzibą w T. na wykonanie prac wiertniczych, wraz z planem ruchu gromniczego oraz likwidacją odwiertów po dokonaniu niezbędnych prac geologicznych, określonych w Projekcie prac geologicznych poszukiwawczo -rozpoznawczych za węglem brunatnym w rejonie P.-K. i w rejonie O.. Prace objęte umową zostały podzielone na 2 fazy, z możliwością, w zależności od wyników fazy I prac, rezygnacji przez powoda z realizacji prac przewidzianych w II fazie. W powyższej umowie przewidziano, iż rozpoczęcie prac wchodzących w zakres I fazy nastąpi nie później niż 1 listopada 2011 r., zaś zakończenie nastąpi w dniu 23 grudnia 2012 r.

Powód zawarł również umowę z Przedsiębiorstwem (...) we (...) S.A. z siedzibą we W. w dniu 28 października 2011 r., przedmiotem której było pełnienie przez (...) S.A. dozoru i nadzoru geologicznego z poborem próbek do badań, badaniami laboratoryjnymi i wykonaniem dokumentacji geologicznej zgodnie z zatwierdzonym Projektem prac geologicznych poszukiwawczo-rozpoznawczych za węglem brunatnym w rejonie P.-K. i w rejonie O..

W związku z realizacją koncesji powód poniósł wydatki w kwocie 5.583.153,04 zł. Niewykonanie odwiertów na nieruchomościach objętych pozwem uniemożliwi powodowi osiągnięcie celu określonego w koncesji i spowoduje poniesienie przez powoda straty w kwocie wymienionej wyżej.

W ocenie Sądu powód uprawdopodobnił swoje roszczenie, które wynika z udzielonej mu przez Ministra Środowiska Koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża węgla brunatnego w rejonie (...) i (...). Zgodnie z udzieloną Koncesją, obszar, na którym powód ma prowadzić swoje prace, znajduje się na nieruchomościach będących własnością pozwanego ad. 1, a dzierżawionych przez pozwanego ad.2. Pomimo usilnych starań powoda, teren niezbędny do prowadzenia prac poszukiwawczo - rozpoznawczych, nie został mu udostępniony w należyłym zakresie.

Powód wykazał także interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, albowiem poczynił daleko idące kroki w celu realizacji zadania wynikającego z udzielonej mu koncesji, a mianowicie zawarł dwie umowy prawa cywilnego, postanowień, których musi przestrzegać. Nadto zgodnie z warunkami udzielonej koncesji jest zobowiązany do zakończenia prac poszukiwawczo-rozpoznawczych w okresie 5 lat od dnia udzielenia koncesji. Koncesja została udzielona w dniu 11 maja 2011 r. Do dnia dzisiejszego powód miał możliwość wykonania jedynie 46 z 255 odwiertów.

Natomiast udzielenie zabezpieczenia powodowi we wskazanym we wniosku zakresie jest niezbędne aby uniknąć wystąpienia niekorzystnych dla powoda skutków, mogących powstać, chociażby, w wyniku nie wywiązania się z zawartych przez niego umów (art. 755 §2¹ k.p.c.).

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyli obaj pozwani zaskarżając je w całości. Pozwany ad. 1 zarzucał rozstrzygnięciu naruszenie art. 730¹ k.p.c. i art. 755 § 1 k.p.c. Natomiast pozwany ad. 2 naruszenie art. 755 § 2¹ k.p.c. w zw. z art. 731 k.p.c. poprzez udzielenie powodowi zabezpieczenia zgłoszonego roszczenia niepieniężnego w sposób stanowiący zaspokojenie w sytuacji, gdy zabezpieczenie nie jest konieczne dla odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków. Wskazując na powyższe zarzuty pozwany ad. 1 wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie w stosunku do niego wniosku o udzielenie zabezpieczenia ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Pozwany ad. 2 wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości. Nadto pozwani wnieśli o zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Powód wniósł o oddalenie obu zażaleń oraz o zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenia obu pozwanych nie zasługiwały na uwzględnienie.

Spełnione zostały wszelkie przesłanki z art. 730 k.p.c. oraz art. 730¹ k.p.c. uzasadniające udzielenie powodowi żądanego zabezpieczenia.

Nie ulega wątpliwości, że powód uprawdopodobnił dochodzone roszczenie, czego pozwani nie kwestionowali w zażaleniu.

Jest w sprawie bezsporne, że nieruchomości objęte sporem, których właścicielem jest pozwany ad. 1, a dzierżawcą pozwany ad. 2 znajdują się na obszarze objętym koncesją nr (...) /p udzieloną powodowej spółce (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. przez Ministra Środowiska w dniu 11 maja 2011 r. Na mocy tej koncesji powód uzyskał prawo na poszukiwanie i rozpoznanie złoża węgla brunatnego w rejonie (...) i (...).

Żalący nie kwestionowali, że powód już od lipca 2011 r. podejmował z nimi liczne rozmowy i prowadził wymianę korespondencji w sprawie wyrażenia zgody na korzystanie z przedmiotowych nieruchomości, które do tej pory nie przyniosły wymiernego efektu.

Pozwany ad. 1 w zażaleniu wskazał, że wyraził zgodę na korzystanie przez powoda z przedmiotowych nieruchomości i zobowiązał pozwanego ad. 2 do uzgodnienia szczegółowych warunków z powodem. Jednakże nieruchomości te na podstawie umowy dzierżawy znajdują się we władaniu pozwanego ad. 2. Zatem uprawnionym do dysponowania

nieruchomościami, a tym samym udzielającym zgody na przeprowadzenie prac objętych żądaniem jest wyłącznie pozwany ad. 2 będący dzierżawcą nieruchomości i jej wyłącznym posiadaczem. Wobec tego w jego ocenie zarówno powództwo, jak i wnioski o zabezpieczenie nie powinny być skierowane przeciwko niemu tylko posiadaczowi nieruchomości, albowiem w stosunku do niego roszczenie jest bezskuteczne, gdyż nie może on dysponować gruntem objętym umową dzierżawy.

Twierdzenia te nie znajdują uzasadnienia w świetle materiału dowodowego zgromadzonego na obecnym etapie postępowania. Z wypisu KRS pozwanego ad. 2. wynika, że pozwany ad. 1 reprezentuje 100% udziałów pozwanego ad. 2. Zatem ma kontrolę nad pozwanym ad. 2 w tym nad działaniem – zaniechaniem jego zarządu. Poza tym pozwany ad. 1 ma możliwość podjęcia działań na podstawie art. 39 ust. 5 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (może wypowiedzieć umowę dzierżawy w celu wyłączenia z dzierżawy części lub całości nieruchomości, która jest niezbędna na cele publiczne w rozumieniu przepisów o gospodarce nieruchomościami). Zatem podniesione przez pozwanego ad. 1 w zażaleniu twierdzenia, że nie ma on możliwości dysponowania nieruchomościami wydzierżawionymi pozwanemu ad. 2 okazały się bezzasadne.

Również nie zasługiwały na uwzględnienie zarzuty pozwanego ad. 2, że w sprawie został naruszony art. 755 § 2¹ k.p.c. w zw. z art. 731 k.p.c. poprzez udzielenie powodowi zabezpieczenia zgłoszonego roszczenia niepieniężnego w sposób stanowiący zaspokojenie.

Przepis art. 755 § 1 k.p.c. wskazuje na otwarty katalog możliwych sposobów zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych, rezygnując z enumeratywnego ich wyliczenia. W przepisie ograniczono się do wzmianki, iż sąd udziela zabezpieczenia, jakie stosownie do okoliczności uważa za odpowiednie, nie wyłączając przykładowo wyliczonych sposobów. Na szczególną uwagę zasługuje sposób zabezpieczenia wskazany w § 1 pkt 1 omawianego przepisu, w którym dozwolono zabezpieczenie poprzez unormowanie praw i obowiązków stron na czas trwania postępowania. Przepis ten stanowi podstawę stosowania tzw. nowacyjnych zabezpieczeń polegających na stworzeniu nowego prowizorycznego stanu prawnego. W zakresie, w jakim przepisy dopuszczają nowacyjne zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego, zezwalano w doktrynie na odstępstwo od zasady, iż zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia (art. 731 k.p.c.), chociaż ten sposób zabezpieczenia niewątpliwie prowadzi do udzielenia wierzycielowi ochrony prawnej, antycypując przyszłe orzeczenie.

Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego z dnia 16 września 2011 r. definitywnie przesądziła powyższą kwestię, wprowadzając do art. 755 nowy § 2¹. Z przepisu tego wynika, że art. 731 k.p.c. nie stosuje się, jeżeli zabezpieczenie jest konieczne do odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków. Zatem nowacyjne zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych co do swej treści może nie różnić się od merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, o ile uprawniony uprawdopodobni, że bez takiego zabezpieczenia narażony będzie na szkodę albo inne niekorzystne skutki. Konieczność odwrócenia szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków jest szczególnym przejawem interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia. Okoliczność tę należy uznać w okolicznościach sprawy za uprawdopodobnioną. Powód uprawdopodobnił możliwość wystąpienia niekorzystnych skutków, odnosząc to w szczególności do umów łączących go z innymi podmiotami prowadzonymi wiercenia i badania geologiczne. Umowy te obwarowane są terminami, z których powód może się nie wywiązać, co może doprowadzić do odstąpienia przez te podmioty od umów i w konsekwencji narażać go na znaczną szkodę. Chodzi nie tylko o wysokie koszty poniesione dotychczas przez powoda i bezużyteczność tych kosztów w przypadku braku realnej możliwości kontynuowania prac, ale niemożliwość kontynuowania odwiertów może wywołać dla powoda skutki przewidziane wprost w przepisach ustawy prawo geologiczne i górnicze i doprowadzić do ograniczenia lub cofnięcia koncesji bez prawa do odszkodowania.

Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił zażalenia obu pozwanych jako bezzasadne. O kosztach postępowania zażaleniowego orzekł na podstawie art. 745 § 1 k.p.c.

SSA B. Wysocki SSA J. Geisler SSA M. Mazurkiewicz-Talaga